

כ"ג כסלו, תשע"ג, 7.12.2012

גיליון מס' 337

פרשת וישב

ניכרים דברי אמת

מאת שבה ילון, קיבוץ לביא

לאחר שיוסף פתר את חלומו של שר המשקים נאמר "וירא שר האופים כי טוב פתרו" (פרק מ' פס' טז').

המילה "טוב" בפסוק זה סובלת שני פירושים:

האחד – "לטובה", דהיינו שר האופים ראה שיוסף פתר את חלומו של שר המשקים לטובה, ולכן הסכים למסור גם את חלומו ליוסף, בתקווה שזה יפתור גם אותו לטובה.

השני – "נכון", דהיינו שר האופים הבחין שפתרונו של יוסף הוא פתרון של אמת ולכן הסכים למסור גם את חלומו לידי יוסף שהוכיח את עצמו כמומחה בפתרון חלומות.

נתרכז באפשרות הפירוש השניה. השאלה היא כמובן לפי איזה קריטריון בדק שר האופים את פתרונו של יוסף עד שהחליט שפתרון אמת לפניו. הרי אנו עוסקים בהדיוט שעומד בפני מומחה. האם ביכולתו של הדיוט להחליט אם חוות דעת של מומחה לדבר נכונה או אינה נכונה?

הפתרון שהציע הרשב"ם הוא – "ניכרין דברי אמת". פתרונו של הרשב"ם טעון עדיין לימוד. מה יש ב"אמת" שמאפשר להכיר אותה ככזו? מה הם הדברים המאפשרים לנו להבחין שהטיעון המוצג לפנינו הוא אמת?

כדי לענות על שאלה זו עלינו לפנות למקור ממנו שאב הרשב"ם את פתרונו. במסכת סוטה (ט' ע"ב) שאלו חז"ל מנין ידעה דלילה שמשון "הגיד לה את כל לבו" כאשר גילה לה שכוחו טמון בשערותיו, והרי בפעמים קודמות לא אמר לה אמת. על כך ענה רב חנון בשם רבא "ניכרין דברי אמת". רש"י פירש: "מתקבלין ומיושבים ודבורים על אופניהם. ראתה שערך גדול ולא היה שותה יין והבינה שהדברים האחרונים שאמר לה שבדבר הזה היה כוחו גדול, אמת הן".

פירושו של רש"י מתאים לתורת ההתאמה של אריסטו. כלומר, אמיתותה של טענה נבחנת ביחס שבינה לבין העובדות האחרות במציאות. טענתו של שמשון שכוחו בשערותיו התיישבה עם העובדה שמשון מגדל את שערות ראשו.

הרשב"ם צעד בעקבות פירוש זה וטען ששר האופים מצא שפתרונו של יוסף הוא פתרון אמת כיוון שפתרון זה התיישב עם שאר המוצגים בחלום. סביר להניח שפתרון זה התיישב לא רק עם המוצגים בחלום אלא גם עם העובדה שיום הולדתו של פרעה יחול בעוד שלושה ימים ומלכים נוהגים לחון עבריינים ביום חגם.

פירושיהם של רש"י ושל נכדו הרשב"ם יש בהם כדי להדריך אותנו ב"דרך האמת". בבואנו להחליט על הדרך שעלינו ללכת בה ועל המעשים שעלינו לעשות. אסור לנו להניח את שיקול הדעת שלנו בצד ולהחליפו בשיקול דעתו של אחר. באותה מידה אסור לנו להחליט על פי "תחושת בטן" או אינטואיציה שטענה המוצגת לפנינו טענת אמת היא. עלינו לבדוק כל טענה בשכלנו ולראות אם היא מתיישבת עם המציאות הסובבת אותנו, עם עובדות אחרות הידועות לנו ועם טענות אחרות שמשמיע אותו פלוני.

הסתמכות על פלוני ואלמוני בלי לבדוק את דבריו לגופם הייתה זרה לציונות הדתית. כפיפות להכרעה של גורמים רבניים בנושאים חוץ הלכתיים לא התקבלה בתנועת המזרחי (ראה מאמרו של שמחה פרידמן בנושא אמונת חכמים). אין ספק שבנושא זה חלה נסיגה אצלנו, אך לא רק אצלנו. גם בציבור הכללי יש נטייה בכל שנת בחירות למצוא את "איש האמת" שיוביל אותנו בדרך האמת בלי לבדוק את דבריו לגופם, אלא לקבלם בגלל גורמים לא רלוונטיים.

שבח ילון. חבר קיבוץ לביא

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il